

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม สามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การศึกษา
2. สมมติฐานการศึกษา
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. ลักษณะของเครื่องมือ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 375 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) และใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน และวิธีสุ่มแบบเป็นระบบ

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) รวม 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scales) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 72 – 73) แยกประเด็นคำถามครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม 5 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม ใช้ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ 5 ระดับ
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม ตามเพศ อาชีพ และระดับ การศึกษา ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม ตามตัวแปร 3 ด้าน คือ เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา โดยคำนวณค่าเฉลี่ยรายกลุ่ม ใช้สถิติวิเคราะห์ คือ Independent Samples t -test ส่วนอาชีพและระดับการศึกษา ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) หากพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ศึกษาจะทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้การทดสอบด้วยวิธีของ เชฟเฟ้ (Scheffe)
4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม ใช้การบรรยายวิเคราะห์ สรุปรูปเนื้อหา และแจกแจงความถี่จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปผล

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอาชีพเกษตรกร และมีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา
2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัด

มหาสารคาม จำนวน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน ระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำ แผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนงาน โครงการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อยู่ใน ระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับ การศึกษา ผลการศึกษา พบว่า

3.1 ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่ แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา แยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจเลือกปัญหาและความต้องการในการพัฒนา หมู่บ้าน อย่างแท้จริงไม่ใช่จากผู้แทน ชุมชน ควรเปิด โอกาสให้หมู่บ้านกำหนดปัญหาของแต่ละหมู่บ้านเองแล้วเสนอเป็นแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนด วิสัยทัศน์ในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมาย การพัฒนาที่ชัดเจน

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ควรให้ประชาชนเสนอโครงการในรูปของแผนพัฒนาหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ควรให้ประชาชนรับรู้ในประมาณการและรายละเอียดของโครงการพัฒนารวมทั้งจุดคุ้มทุนของโครงการต่าง ๆ ควรชี้แจงข้อมูลพื้นฐานที่นำมาทำให้เกิดการจัดทำเป็นแผนงานโครงการที่จะพัฒนา

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ควรแจกแจงแผนพัฒนาฯ ให้แต่ละหมู่บ้านตรวจสอบก่อนที่จะอนุมัติเป็นแผนพัฒนาฯ ควรตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนสำหรับตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาฯ โดยเฉพาะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการพิจารณาร่างแผนพัฒนาฯ ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ควรชี้แจงเหตุผลที่เลือกโครงการที่ได้บรรจุในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และโครงการที่ไม่ได้บรรจุ ควรใช้ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้านตัดสินใจในการนำโครงการเข้าข้อบัญญัติก่อน-หลัง

4.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการที่เกิดจากแผนงานที่ได้เสนอในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน ควรจัดเวทีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลภาคประชาชน ควรให้ประชาชนภายในหมู่บ้านทั้งหมดที่เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างและตรวจรับพัสดุ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม ได้จากเครื่องมือการศึกษาที่เป็นแบบสอบถามมีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบข้อคำถามตามสมมติฐานของการศึกษาได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนพัฒนาองค์กรระดับท้องถิ่นของประชาชน ตามกฎหมายกำหนดไว้ นั้น ยังไม่มีการสนับสนุนหรือให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องสิทธิหน้าที่และความเป็นเจ้าของท้องถิ่นเท่าที่ควร ประกอบกับสังคมในประเทศไทยในอดีต ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น เป็นลักษณะที่รัฐบาลส่วนกลางเป็นหน่วยงานที่วางแผนและพัฒนาเองมาโดยตลอด โดยไม่ได้ปลูกฝังการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมานาน ทำให้ความรู้สึกที่ต้องรอรับการพัฒนาที่เกิดจากภาครัฐเป็นสิ่งที่ประชาชนเคยชิน เมื่อมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนจึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาแบบมีระบบนั้นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมพานันจันเงิน (2543 : 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับเรณู คุปต์ชัยเชื้อ และคณะ (2545 : 85) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเดือน (2551 : 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาขาน จังหวัดมหาสารคาม พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนาขาน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับอนันต์ เจริญแก่นทราย (2545 : 45) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสุดาวรรณ มีบัว (2547 : 77) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับอังคณา วงษ์นอก (2547 : 82) ได้ทำการศึกษา การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตอำเภอนาขาน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับมังกร ศรียะโคตร (2549 : 63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษา : ตำบลคงใหญ่ อำเภอบึงพูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับบุญเทียน จันสุข (2548 : 71) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลกมลาไสยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับบรรเจิด อนุเวช (2543 : 54) ศึกษาการมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในทุกกิจกรรม และประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลถูกต้อง สอดคล้องกับปิยนุช แสงวูช (2544 : 69) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 6 ประการ คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน การประชุมวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การจัดลำดับความต้องการและปัญหาของชุมชน การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะ โครงการและการประชุมพิจารณาวิธีดำเนินการ สอดคล้องกับอลงกรณ์ ปราบไพรี (2545 : 78) ได้ทำการศึกษาวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) โดยกระบวนการประชาคม:กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แผนพัฒนาอำเภอที่ทำโดยกระบวนการประชาคมเป็นแผนที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าแผนพัฒนาอำเภอรูปแบบเดิม ที่จัดทำโดยภาครัฐ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เหตุผลที่สอดคล้อง อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ถือได้ว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหน่วยงานราชการควรที่จะนำประเด็นดังกล่าวไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เหมาะสม ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และหลักการกระจายอำนาจ ที่มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง

ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับนริศ ข่านุรักษ์ (2538 : 59) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานพัฒนาชนบทของสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 74.70 มีส่วนร่วมต่อ

การดำเนินงานพัฒนาชนบทของสภาตำบลอยู่ในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับกรม คำพิฑูรย์ (2545 : 77) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับพงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 58) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่า สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับที่ต่ำ ไม่สอดคล้องกับนวนน้อย ศรีรัตน์ และคณะ (2546 : 65) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ผล การศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหาร ส่วนตำบล ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับสมบุญ กนกหงษ์ (2544 : 88) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัด กาฬสินธุ์ พบว่า นุคลากรในชุมชนโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ไม่ สอดคล้องกับอนุศิษฐ์ รัตน์วิชัย (2552 : 76) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภออมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภออมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เหตุผลที่ไม่สอดคล้อง อาจเป็นเพราะว่าส่วนมาก ผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องนั้นระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งในบางท้องถิ่นการ ส่งเสริมให้ประชาชนให้มีส่วนร่วม หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ตนเองของประชาชน โดยประชาชนมีส่วนสำคัญในการพัฒนานั้น ยังเป็นในลักษณะของการ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ตัดสินใจเองดังเช่นในอดีต ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับ ระบบพัฒนาที่รวมศูนย์การพัฒนา ไม่คุ้นเคยกับหลักการกระจายอำนาจมากนัก

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า

1. ประชาชนที่มีเพศ แตกต่างกัน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ไม่ แตกต่างทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม ได้ให้ความสำคัญทั้งเพศหญิงและเพศชายในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ขั้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา จนถึงขั้นการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาองค์กรภาคท้องถิ่น เพราะในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นปัจจัยหลักสำคัญก็คือการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน ตั้งแต่การร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนา ร่วมกันรับผลประโยชน์ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ได้มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง ตามกรอบของกฎหมายที่กำหนดไว้ เพื่อผลสัมฤทธิ์คือการบริการประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะว่าในระดับท้องถิ่นนั้นให้ความสำคัญกับเพศชาย ถือเป็นผู้นำในการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชน เห็นได้จากเปอร์เซ็นต์ของการสมัครสมาชิกของท้องถิ่นนั้น เพศชายจะมีเปอร์เซ็นต์มากกว่า และสังคมไทยก็มีส่วนในการทำให้เพศชายมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นอยู่แล้ว

สอดคล้องกับงานศึกษาของสมพาน จันทร์เงิน (2543 : 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ โครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการเปรียบเทียบเพศ แตกต่างกัน โดยรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลการวิจัยสอดคล้องกันอาจเป็นเพราะว่า พื้นที่ในการวิจัยทั้งสองให้ความสำคัญกับเพศชายและหญิง โดยรวมไม่แตกต่างกัน แนวคิด การตั้งสมมติฐานความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นนั้นมีความไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับมังกร ศรีชะโคตร (2549 : 63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษา : ตำบลคงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยทำการศึกษาตัวแปรด้าน เพศ อายุ ตำแหน่งทางสังคม อาชีพ รายได้ ความต้องการมีเกียรติยศ ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน ความคาดหวังต่อรางวัลประกวด พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาตำบล ไม่สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเคื้อ (2551 : 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่าเมื่อจำแนกตามเพศ

แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับบรรเจิด อนุเวช (2543 : 54) ศึกษาการมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ภูมิหลังประชาชนในด้าน เพศ การศึกษา รายได้ ภูมิฐานะและการรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล เหตุผลที่ไม่สอดคล้องนั้น อาจเป็นเพราะว่าบางพื้นที่ของท้องถิ่นได้จัดระบบการมีส่วนร่วม มีการตั้งองค์กรต่าง ๆ มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนกระบวนการดังกล่าวทำให้ประชาชนผู้เข้าร่วม ได้มองเห็นปัญหาด้วยตนเอง ไม่ได้ถูกชี้นำ จึงทำให้การมีส่วนร่วมเกิดความแตกต่างกันในบางโครงการหรือในบางเรื่องที่ยุ้วิจัยนำมาศึกษาประกอบ

2. ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกับ อาชีพเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างมีส่วนร่วมมากกว่า อาชีพเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม และอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกับอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยกว่าอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า อาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกับ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างมีส่วนร่วมมากกว่า อาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกร ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม

ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม นั้น ได้เข้าถึงอาชีพรับจ้างมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ประชาชนส่วนมากของพื้นที่ จะเห็นได้ว่าอาชีพเกษตรกรเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในพื้นที่นั้น ในช่วงการ

ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ดำเนินกิจกรรมจัดทำประชาม
นั้นเป็นช่วงที่เกษตรกรเริ่มประกอบอาชีพทำนา จึงทำให้ไม่มีเวลาหรือไม่เข้าร่วมในกิจกรรม
ดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มอาชีพเกษตรกรถึงแม้จะเป็นกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ของพื้นที่ มีส่วนร่วมใน
การจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างจากกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

สอดคล้องกับชลธิชา มีแสง (2544 : 85) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมือง คือ อาชีพ ไม่สอดคล้องกับสุดาวรรณ์ มีบัว (2547 : 77) ได้ทำการวิจัย เรื่อง
การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชามในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอ
เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ประชามตำบล คือ อาชีพ ไม่สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเคือ (2551 : 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน
จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่า จำแนกตามอาชีพ
ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เหตุผลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น อาจ
เป็นเพราะว่า อาชีพถึงแม้เป็นอาชีพเดียวกัน แต่ในระดับพัฒนาของแต่ละท้องถิ่นนั้นไม่
เหมือนกัน มีความสมบูรณ์ อุปสรรค ปัญหา ต่างกัน การวิจัยเรื่องเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันจึงมี
ผลการวิจัยที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกันตามสภาพของแต่ละสถานที่ซึ่งมีปัญหาไม่
เหมือนกัน

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม อำเภอขึ้นชม จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน
ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาของ
องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นชม นั้น ระดับการศึกษาของประชาชนแตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการ
มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แสดงให้เห็นว่า ประชาชน
ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ขององค์กรท้องถิ่นที่
เป็นหน่วยราชการมาจากการกระจายอำนาจมาให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนร่วม
พัฒนาท้องถิ่นของตนเองนั้นอยู่ในระดับเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากการที่องค์กร
บริหารส่วนตำบลไม่ได้จัดทำโครงการเสริมความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และผลดีของการมีส่วน
ร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา
คุณภาพชีวิต ที่ต้องนำเอาความแตกต่างของประชาชนมาเปรียบเทียบเพื่อจะได้พัฒนาไปตาม
ความแตกต่างนั้น ๆ

สอดคล้องกับสมพาน ชันเงิน (2543 : 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเดื่อ (2551 : 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับบุญเทียน จันสุข (2548 : 71) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ และระดับการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลกมลาไสย โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีข้อเสนอแนะในหลาย ๆ ประเด็นในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อาจเป็นไปได้ว่าในระดับการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านนั้น ประชาชนได้เข้าร่วมในทุกภาคส่วน แต่เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปตราเป็นแผนพัฒนาตำบล และบรรจุลงในข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น สิทธิของประชาชนที่จะเข้าไปสู่กระบวนการดังกล่าวนั้นยังขัดกันกับแนวทางประชาธิปไตยที่ถือเอาตัวแทนของตนเป็นผู้ตัดสินใจในระบบสภาท้องถิ่น ประชาชนจึงไม่ได้เข้าถึงในขั้นตอนดังกล่าวจึงได้มีข้อเสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำประเด็นดังกล่าวมาปรับปรุงและส่งเสริมให้เป็นไปตามหลักการของการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นชม อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์่องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

1.1 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อมูลปัญหาความต้องการของหมู่บ้านต่อที่ประชุม

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ตำบล

2.2 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณและแหล่งงบประมาณที่จะใช้ในโครงการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

3.1 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนา

3.2 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาต่อที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการทำแผนพัฒนาไปจัดทำ

ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

4.1 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาในการพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

4.2 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทักท้วงกรณีที่เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนา

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

5.1 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจ้างร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

5.2 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการทำการศึกษารั้่งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่ม คือ

2.1 ควรศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา เพราะว่ามีค่าเฉลี่ยรายด้านน้อยสุด

2.2 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY